

Otázka: Rodinné a trestní právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Teji

Rodinné právo

- souhrn právních norem upravující manželství, jeho vznik a zánik, vztahy mezi rodiči a dětmi, mezi příbuznými a vztahy při náhradní výchově dětí

Manželství

- zákon rodiny, výchova dětí

= trvalé společenství muže a ženy založené zákonným způsobem před státním orgánem nebo

před orgánem církve - zápis do matriky

- manželé mají stejná práva a povinnosti

- manželství nemůže být uzavřeno:
  - pokud osoby jsou již ženatí, vdané
  - mezi blízkými příbuznými (sourozenci, rodič x dítě, rodič x osvojené dítě)
  - nezletilost- řešena žádostí u soudu , kt. Může splnoletnit osoby v 16 letech
- > pokud soud zjistí jednu z těchto překážek , zruší manželství pokud tato překážka odpadne než jí soud zjistí (nedospělý dospěje) manželství platí
- manželství vůbec nevznikne :
  - = manželství od začátku neplatná
  - osoby stejného pohlaví
- > od roku 2006 je u nás v ČR uzákoněno tzv. Registrované partnerství mezi osobami stejného pohlaví
- > uzavíráno obdobně jako manželství
- > partneři poté mají vzájemnou vyživovací povinnost
- > mohou vychovávat vlastní dítě, ale nemohou si dítě osvojit
- > zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo rozhodnutím soudu na základě žádosti jednoho z nich
- osoby byly donuceny násilně k uzavření manželství
- snoubenci před nepříslušným orgánem

- osoby bez manželského svazku ve společné domácnosti > druh + družka
- manželství zaniká:
  - rozhodnutí soudem – rozvod
  - úmrtím jednoho z manželů , nebo prohlášením za mrtvého

Rodinné právní vztahy

- vyživovací povinnosti – poskytnutí finančních a jiných prostředků osobě , která se o sebe nemůže postarat sama = rodiče dětem + péče o tuto osobu
  - péče o děti – narozením dítěte vzniká právní vztah k rodičům
    - rodiče mají právo i povinnosti starat se o dítě, zastupovat je a spravovat jeho majetek
    - dítě je povinno dle svých schopností rodičům pomáhat ,ctít a respektovat je a přispívat finančně , pokud má příjmy
    - pokud se rodiče o dítě nestarají ,dojde- li ke střetu – přechází hájení zájmů dítěte na kolizního opatrovníka
    - při rozvodu soud svěří péči o dítě jednomu z rodičů
- > kritéria: kdo dosud více dbal o výchovu, výchovné schopnosti a možnosti rodičů, odpovědnost, stabilitu budoucího prostředí

Náhradní péče o dítě

-organizuje jí stát, pokud se rodiče nestarají o své děti

- Opatrovnictv

- dojde-li ke střetu zájmů rodičů a dětí, sourozenců - kolizní opatrovník má práva a povinnosti od soudu

- Pěstounská péče

- je jen dočasná, zaniká dosažením plnoletosti , pěstoun dostává příspěvky od státu

- nemění se příjmení ani vztahy s rodiči (pokrevními)

- Osvojení z adopce

= přijetí cizího dítěte za vlastní , vytvořením rodinného pouta vzniká poměr rodič (nový) x dítě

- změna příjmení i příbuzenských vztahů

- rozhoduje soud

> zrušitelné

> nezrušitelné - dítě musí být starší 1 roku

- Poručenství

- pokud rodiče zemřeli nebo byli zbaveni rodičovské odpovědnosti

- poručník = většinou někdo z příbuzných

- vychovává, zastupuje dítě a spravuje jeho majetek, nemá k němu vyživovací povinnosti
- Ústavní výchova
- v případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a není možné nalézt jiná výchovná opatření
- musí být nařízena soudem
- trvá do zletilosti dítěte

Trestní právo

- souhrn právních norem, kt. chrání společnost, stát a občany před nežádoucím jednáním
- vymezuje jednotlivé trestné činy a tresty, kt. Se za ně ukládají
- trest. Právo má dále také funkci preventivní a výchovnou a pomáhá předcházet trestnému jednání

1) trestní právo hmotné

- vymezuje , co jsou trestné činy a jaké tresty se za ně ukládají
- hlavním pramenem je trestní zákon

2) trestní právo procesní

- upravuje postup při zjišťování trestných činů a jejich pachatelů, při soudním trestním řízení a při výkonu trestů
- je obsaženo v zákoně o trestním řízení soudním (trestní řád)

- Trestný čin

= čin nebezpečný pro společnost , jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně

Dělení trestných činů:

- trestné činy jsou ve 13-ti hlavách v trestním zákoníku

1. Trestné činy proti životu a zdraví

> vražda, zabití, ublížení na zdraví, nedovolené přerušování těhotenství aj.

2. T. č. Proti svobodě

> zvěť jako rukojmí, únos, zavlčení= do zahraničí aj.

3. T. č. Proti lids. důstojnosti

> znásilnění aj.

4. T. č. Proti rodině a dětem

> únos, podání alkoholu nezletilým, bigamie= dvojí manželství, zanedbání povinné výživy aj.

5. T. č. Proti majetku

> krádež, zpronevěra, podvod, lichva, neoprávněné použití věcí aj.

6. T. č. Hospodářské

> padělání peněz, nekalá soutěž, zkrácení daně, porušování autorského práva aj.

7. T. č. Obecně nebezpečné

> obecné ohrožení- oheň,povodeň,ohrožení pod vlivem návykové látky aj.

8. T. č. Proti životnímu prostředí

> poškození vodních zdrojů,lesů, aj.

9. T. č. Proti ČR ,státech a mezinárodních organizací

> vlastizrada,terorismus, sabotáž

10. T. č. Proti pořádku ve věcech veřejných

> úplatkářství,stolking=pronásledování osoby, vyhrožování

11. T.č proti branné povinnosti

> obcházení branné povinnosti aj.

12. T. č. Vojenské

> neposlechnutí rozkazu,urážka mezi vojáky, zběhnutí,zbabělost před nepřítelem,nesplnění bojového úkolu

13. T. č. Proti lidskosti,míru a válečné trestné činy

> genocida,vyhlazování, otroctví,diskriminace, popírání a schvalování genocidy

- trestný čin spáchaný mladistvím se nazývá provinění

- mladistvému lze za něj udělit pouze výchovná,ochranná nebo trestní opatření

- Přestupek

= zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je označeno za přestupek v zákoně o přestupcích nebo v jiném zákoně, nejde-li současně o správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů nebo o trestný čin

Např. Porušení veřejného pořádku > rušení nočního klidu, odkládání odpadků na nedovolené místo

Přestupky proti majetku > krádež, podvod, přisvojení nálezem aj.

Přes. proti občanskému soužití > ublížení na zdraví, pomluva aj.

Dopravní přestupky > nedovolená rychlost, nerespektování značek

a další

- sankce jsou mírnější (napomenutí, pokuta, zákaz činnosti aj,) není možné odsouzení k trestu odnětí svobody

- Trestní odpovědnost

= založena na spáchání trestního činu

- pachatelem trestního činu může být pouze fyzická osoba, která v době spáchání činu dosáhla určitého věku a která je příčetná

- podle trest. Práva v ČR je trestně odpovědný ten, kdo v době spáchání dovršil 15 let věku

> Nepříčetnost = neschopnost pachatele rozpoznat nebezpečnost činu a ovládat své jednání ,bývá zpravidla způsobena duševní chorobou

- Okolnosti, kt, vykučují protiprávní činnost

- nutná obrana (sebeobrana)

- krajní nouze - při živelných katastrofách například

- oprávněné použití zbraně

- Při posuzování míry zavinění dále zaléží, zda byl trestný čin spáchán:

- > úmyslně - pachatel chtěl porušit zákonem chráněný zájem

- > z nedbalosti - pachatel věděl že zákonem chráněný zájem může porušit ,ale spolehl na to že k tomu nedojde

- Trestní řízení

= postup, kterým jsou zjišťovány trestné činy a jejich pachatelé a je zaručeno jejich

spravedlivé potrestání

- > Orgány činné v trestní řízení:

Soud- v trestním řízení rozhoduje senát nebo samoudce

Státní zastupitelství - podává jménem státu obžalobu

Vyšetřovatelé - policie

Další: osoba, proti níž se trestní řízení vede (obviněný> později obžalovaný> po

odsuzujícím rozsudku odsouzený) dále poškozený případně další zúčastněná osoba

- > Stádia trestního řízení:

1. Přípravné řízení

- státní zástupce nebo policie provádí potřebná šetření k odhalení trestního činu a jeho pachatele a zajišťují důkazy, končí podáním obžaloby nebo zastavením trestního řízení

2. Předběžné projednání obžaloby

- výsledkem je nařízení hlavního líčení nebo vrázení věci státnímu zástupci k došetření

3. Hlavní líčení

- soud přezkoumává obvinění, státní zástupce dokazuje vinu (obžalobu), obhájce dokazuje obhajobu, končí rozsudkem o vině či zproštění obžaloby

4. Odvolací řízení

- proti rozsudku se může obžalovaný i státní zástupce odvolat, o odvolání rozhoduje nadřízený soud (krajský, vrchní)

5. Výkon rozhodnutí

- nucené splnění povinnosti dané soudním rozhodnutím

- prezident republiky má právo v každé fázi udělit milost, v případě amnestie = hromadné odpustění trestu, rozhoduje u jednotlivých odsouzených soud

> Zásady trestního řízení:

- zásada objektivní pravdy- činné orgány v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o vině lze rozhodnout, jen nejsou-li důvodné pochybnosti

- zásada stíhání jen ze zákonných důvodů - nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných

důvodů

- zásada zajištění práva na obhajobu
- zásada oficiality
- zásada legality
- zásada obžalovací

a další

Trest

- chrání společnost před pachateli trestných činů a zabraňuje odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovává je k tomu aby vedl řádný život

Typy trestů:

- odnětí svobody- max. na 20 let (vyjíměčný trest = 25 let nebo doživotí)
- propadnutí majetku
- obecně prospěšné práce- max. 300 hodin
- domácí vězení - odkdy do kdy být doma, moci do zaměstnání
- peněžitý trest
- zákaz vstupu na kulturní a sportovní události - max 10 let

- vyhoštění- pachatel není občan ČR , až na 10 let nebo na dobu neurčitou
- soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody, pachatel je na svobodě ale soud sleduje jeho chování a zda dodržuje soudem stanovené podmínky, v případě porušení je trest změněn na nepodmíněný tím, že soud rozhodne o tom že se trest vykoná